

De elfstedentocht

Hoi, dit is Een Beetje Nederlands. In deze aflevering ga ik het hebben over de elfstedentocht. Als je de tekst wil meelesen kan dat op de website van de podcast, www.eenbeetjenederlands.nl. Ook als je vragen of opmerkingen hebt over deze aflevering, kan je ze naar mij sturen op de website. In de shownotes staat een link naar de website. Nu, door met de podcast.

Nederlanders zijn gek op schaatsen. Als het koud genoeg is hoopt iedereen dat het hard genoeg zal vriezen om het ijs op te kunnen gaan. Er is een schaatswedstrijd in Nederland waar iedereen naar uitkijkt: de elfstedentocht. De elfstedentocht is een klassieke schaatstocht die wordt geschaatst in Friesland. Friesland is een provincie in Noord-Nederland. De elfstedentocht is een route van bijna 200 kilometer over het ijs. De route loopt langs elf Friese steden, daarom heet het de elf-steden-tocht. De hoofdstad van Friesland is Leeuwarden, daar begint en eindigt de elfstedentocht altijd. Verder komt de tocht langs de steden Sneek, IJlst, Sloten, Stavoren, Hindeloopen, Workum, Bolsward, Harlingen, Franeker en Dokkum. Afhankelijk van de weersomstandigheden duurt de tocht tussen de 6 en 10 uur. Als het heel koud is, er veel wind is of slecht ijs is, is de elfstedentocht heel erg zwaar.

Je kan wel zeggen dat de elfstedentocht een belangrijk stukje van de Nederlandse cultuur is. Als het maar een beetje vriest is de eerste vraag altijd: komt er dit jaar een elfstedentocht? Een beroemde uitspraak is 'it giet oan', wat Fries is voor 'het gaat door'. Dit zijn de woorden die de voorzitter van de organisatie van de elfstedentocht zegt om te laten weten dat de elfstedentocht doorgaat. Daarom zit heel Nederland altijd gespannen te wachten op deze woorden.

Bij de laatste keer dat de tocht gereden werd sprak men van een Elfstedenkoorts. Dat is geen ziekte, maar een landelijk enthousiasme over de aankomende elfstedentocht. Je hebt bijvoorbeeld ook Oranjekoorts als het Nederlands elftal een belangrijke wedstrijd gaat spelen. Heel Nederland leefde mee. Wel meer dan 9 miljoen Nederlanders hebben de laatste elfstedentocht op televisie gezien, dat is meer dan de helft!

De elfstedentocht wordt geschaatst op natuurijs, niet op kunstmatig ijs. Daarom kan het alleen doorgaan als er een hele koude winter is. De laatste keer dat de elfstedentocht geschaatst werd was in 1997, 24 jaar geleden. Er

heeft nog nooit zoveel tijd gezeten tussen twee edities van de elfstedentocht als nu. Er zijn meerdere dagen aan strenge vrieskou nodig, van min 10 graden celsius, voordat het ijs sterk genoeg is voor de elfstedentocht. In 2012 was het bijna gelukt, maar ging het toch niet door. Daarna is er nooit meer een winter geweest waarbij het lang genoeg vroom.

In 1909 was de eerste editie van de elfstedentocht. In die tijd waren er nog weinig auto's, dus schaatsen was een goede manier om je te verplaatsen in de winter. Tegenwoordig is schaatsen vooral voor je plezier, maar toen was het een handig vervoermiddel als je geen paard had. Waarschijnlijk is de tocht ontstaan omdat er weddenschappen werden afgesloten, wie er binnen één dag alle elf steden in Friesland op de schaats kon bezoeken. Dit is uitgegroeid tot de tocht die we tegenwoordig hebben.

Aan de eerste elfstedentocht deden maar 23 mensen mee. Daarna is de tocht nog 14 keer geschaatst. Het is tegenwoordig een stuk drukker bij de elfstedentocht. Bij de laatste editie deden er 17.000 schaatsers mee. Maar je mag niet zomaar meedoen. Er willen zoveel mensen meedoen dat er een wachtlijst is. Door middel van loting wordt er besloten wie mee mag doen. Je komt ook niet zomaar op de wachtlijst, je moet er erg goed voor kunnen schaatsen. Twee mensen die al op de wachtlijst staan moeten zeggen dat je goed kan schaatsen. Zo weten ze zeker dat zoveel mogelijk mensen die starten het ook gaat lukken om te finishen. Dus als het je leuk lijkt om een keer mee te doen met de elfstedentocht kan je maar beter vrienden gaan maken op de schaatsbaan!

De elfstedentocht heeft een heroïsch karakter en is omgeven door veel tradities. Een beroemd verhaal is dat koning Willem-Alexander een keer meegedaan heeft aan de elfstedentocht. Dat deed hij in 1986, toen hij nog prins was en 18 jaar. Hij deed mee onder een pseudoniem, een neppe naam. De naam die hij gebruikte was W.A. van Buren. Het is Willem-Alexander gelukt om de tocht uit te rijden. Iemand van de politie schaatste met hem mee! Bij de finish stonden zijn ouders, Koningin Beatrix en prins Claus, hem op te wachten. De naam 'Van Buren' die Willem-Alexander koos als schuilnaam is trouwens interessant. Deze nepnaam wordt door meer mensen in de koninklijke familie gebruikt. Dus als je in een restaurant werkt en je ziet de naam 'Van Buren' bij een reservering, moet je even goed opletten!

Maar hoe gaat het verder tijdens de elfstedentocht? De eerste mensen mogen vertrekken om 5:15 in de ochtend! Het is dan natuurlijk winter, dus dan is het

nog zo'n 2.5 uur donker. Dus je moet goed oppassen als je vertrekt. Grappig genoeg begint de tocht met een stukje hardlopen, tot je bij het ijs bent. Daar doe je je schaatsen aan en dan kan je beginnen met schaatsen. Langs de kant van de route staan enorm veel mensen je toe te juichen, wel honderdduizenden! In elke van de 11 steden van de elfstedentocht moet je een stempel krijgen, zodat ze weten dat je de hele tocht gereden hebt. Een spectaculair onderdeel van de tocht is het zogenaamde klunen. Klunen is een Fries woord voor lopen met schaatsen aan. De verschillende bevroren sloten, kanalen en meren die gebruikt worden sluiten niet overal op elkaar aan. Onder bruggen is het ijs soms ook niet sterk genoeg. Dan moet je een klein stukje over land, dat doe je met je schaatsen aan om niet te veel tijd te verliezen. Er worden matten neergelegd om de schaatsen te beschermen. Wanneer je bij het volgende stukje ijs bent kan je weer verder. En na afloop? Een lekker bordje snert om weer warm te worden! Snert is een traditionele Nederlandse erwtensoep.

Gaan we ooit nog een elfstedentocht krijgen? Ik heb al gezegd dat het lang koud moet zijn om sterk genoeg ijs te krijgen. De verwachting is dat we steeds minder vaak strenge winters zullen krijgen, door de opwarming van de aarde. Het ijs moet minstens 15 cm dik zijn om zoveel schaatsers aan te kunnen. Dat kan alleen maar als er koude wind staat uit Scandinavië of Rusland. Maar er moet niet té veel wind staan, dan krijg je wakken in het ijs. Een wak is een groot gat in het ijs.

Als het ijs bijna goed genoeg is voor de elfstedentocht maar er nog wel wakken zitten in het ijs, kan er een ijstransplantatie gedaan worden. Zo belangrijk is de elfstedentocht voor Nederlanders! Een ijstransplantatie wordt gedaan door ijs uit een andere plek te zagen en die neer te leggen waar het nodig is, op de route. 's Nachts vriezen de stukken ijs dan, hopelijk, aan elkaar. Dan heb je weer goed ijs.

Ten slotte nog één feitje om te laten zien hoe belangrijk de elfstedentocht voor Nederlands is. Je weet natuurlijk nooit of een elfstedentocht doorgaat of niet. Iedereen is nu al 24 jaar aan het wachten tot het weer een keer doorgaat. Dan zou het natuurlijk heel erg jammer zijn als je nét op vakantie bent als de elfstedentocht eindelijk doorgaat. FBTO, een verzekeraar uit Friesland, biedt een verzekering aan die de kosten van het annuleren van je vakantie vergoed als de elfstedentocht doorgaat. Dan kan je snel terug naar huis zodat je aan de elfstedentocht kan meedoen.

Bedankt voor het luisteren naar deze aflevering van Een Beetje Nederlands. Als je vragen of opmerkingen hebt over deze aflevering, dan hoor ik graag van je! In de shownotes staat een link naar de website. Ik zet ook interessante links op de website die te maken hebben met de elfstedentocht. Ik hoop dat je een beetje Nederlands geleerd hebt, en tot de volgende keer!